

Nederlands Dagblad

Christelijk betrokken

Binnenland

Urker helpt met 'dom werk' medici verder

Geplaastst: 19 juni 2009 19:59, laatste wijziging: 19 juni 2009 20:22

URK - Dertig jaar deed hij erover om nagenoeg de hele gemeenschap van Urk genealogisch in kaart te brengen. „In feite maar een dom werk”, zegt samensteller Henk Brouwer (74) bescheiden. Maar wetenschappelijke onderzoekers naar erfelijke ziekten maken dankbaar gebruik van zijn databank, die hij nog altijd actualiseert. Iedere nieuwe boreling komt erin te staan. Als beloning voor zijn noeste arbeid ontving de oud-biologielaar dit jaar een lintje.

'We willen u niet meer kwijt!', lieten onderzoekers van de Erasmus Universiteit Henk Brouwer weten toen ze zijn databank bekeken. Zonder pretenties was hij op een achternamiddag naar Rotterdam getogen, met een lijst van 16.000 Urker personen die sinds 1700 op het eiland hebben gewoond. „Ik wilde weten of ik goed bezig was. Toen bleek mijn database uniek te zijn voor Nederland. Bijna nergens bestaat er zo'n lange namenlijst, waaruit de onderlinge familiebanden zijn op te maken. Alleen op IJsland zijn ze ook heel ver op dit gebied. Daar beschikken ze behalve een persoonslijst ook nog over bloedmonsters van voor 1940."

Sinds 1970 is hij bezig geweest om de lijst samen te stellen. In het toen nog computerloze tijdperk kreeg iedere persoon nog gewoon een kaartje. Eerst putte Brouwer uit de oudste genealogische bron op Urk: een lidmatenboek waarin ene ds. Van Diepen sinds 1711 alle namen heeft genoteerd. Vervolgens vlaste hij de kerkelijke doop-, trouw- en begraafboeken door tot 1815, het jaar waarin Napoleon de burgerlijke stand invoerde. „Rond het jaar 2000 had ik 50.000 namen erin staan, zo'n 80 procent van de bevolking."

Brouwer streeft naar de meest actuele gegevens; alle mutaties rond geboorten en sterven houdt hij bij. Van de Wet op de Privacy, die het verbiedt al te recente persoonlijke details te publiceren, heeft hij nooit hinder ondervonden. „Ik pluis alle familieadvertenties door in ons plaatselijke blad Het Urkerland. En wat ik dan nog

niet weet, kan ik altijd mondeling van de mensen krijgen."

Niet denken maar doen

Het monnikenwerk leverde hem dit jaar een koninklijke onderscheiding op, hoewel hij zelf het speurwerk beschouwd als „maar een dom werk". Brouwer: „Je hoeft er nauwelijks bij na te denken, je moet het alleen maar dóén."

Toch doet het hem wel goed, dat medici profijt hebben van zijn belangeloos verstrekte gegevens. Amper drie dagen na het verkrijgen van het lintje werd hij gevloerd door een hartinfarct, waarvan hij momenteel aan het genezen is. Brouwer, met een twinkeling in de ogen: „Ik lag op de behandelafel van de cardioloog. Ik vertelde dat ik zojuist een lintje had gekregen voor m'n medewerking aan de medische wetenschap. Hij bleek daarvan te weten. Waarop ik zei: 'Nu kunnen jullie voor mij wat terugdoen'."

Dat juist Brouwer zo diep in de Urker families zou duiken, lag voor de hand. Zijn vader 'Hendrik van Piet', van beroep beheerder van de elektriciteitsvoorziening op het voormalige eiland, was bijzonder maatschappelijk betrokken. Behalve hoofdredacteur van de lokale krant was hij ook secretaris-penningmeester van de kruisvereniging en gemeenteraadslid. „Van zijn verwevenheid met de maatschappij heb ik dus heel wat meegekregen", licht Henk Brouwer toe, die echter het grootste deel van zijn werkzame leven buiten Urk heeft doorgebracht. In zijn toenmalige woonplaats Barneveld is hij vele jaren biologieleeraar geweest aan een lagere technische school.

Maar op de Veluwe kroop het bloed waar het niet gaan kan. „Eerst wil je alles weten van je voorgelacht. Je gaat steeds verder terug in de tijd. De Brouwers komen trouwens oorspronkelijk uit Drenthe, maar mijn moeder (een Van Urk) was wel een rasechte."

Toen het zogenaamde 'domme werk' van personen invoeren klaar was, ging hij 'jus over de aardappels gieten', zoals hij dat noemt. De 'kale' namen voorzag hij van vlees en bloed door er persoonlijke gegevens aan toe te voegen. „Zo zijn er door de eeuwen heen honderden Urkers verdronken op zee. Je wilt dan weten onder welke omstandigheden dat is gebeurd." In de archieven van de rechtbank trof hij getuigenverslagen aan, aan de hand waarvan weduwen van nooit meer teruggevonden verdronken mannen het overlijden van hun ex-echtgenoot moesten 'bewijzen'. Pas dan konden ze hertrouwen.

Hij kwam er ook achter dat nogal wat Urkers in tijden van armoede het eiland hebben verlaten om elders werk te zoeken. Hij noemt plaatsen als Den Helder en IJmuiden (visserij) en de Zaanstreek (fabrieksindustrie). „Dan krijg je heel veel contacten met mensen op het vasteland", vertelt de secretaris van de werkgroep genealogie binnen de Historische Vereniging Vrienden van Urk. Daar kan iedereen in Nederland terecht, die vermoedens heeft van Urker wortels. „Wanneer ik geen gegevens kan vinden, is er dus geen relatie met Urk", zo is hij stellig overtuigd van de waterdichtheid van zijn datasysteem.

Suiker en dementie

In 1998 kreeg hij de eerste hoogleraar op bezoek die erfelijkheidsonderzoek verrichtte naar suikerziekte. „Het was iemand uit Antwerpen, die wilde weten of hij van de database gebruik kon maken. Overigens heb ik nooit meer wat van hem vernomen."

Drie later stond Kees de Visser, zoon van een plaatselijke huisarts, bij hem op de stoep met een zelfde vraag. Hij wilde onderzoek doen naar het verband tussen hart- en vaatziekten en ouderdomsdiabetes, omdat inmiddels gebleken was dat de Urker mannen 36 procent meer kans hebben daaraan te overlijden dan de gemiddelde Nederlandse man. In 2003 promoveerde De Visser in Groningen op de dissertatie Health and health risks on Urk (Gezondheid en gezondheidsrisico's op Urk).

Het volledige artikel kunt u lezen in het Nederlands Dagblad van zaterdag 20 juni 2009. Vanaf zaterdag 20 juni 2009 kunt u deze krant kopen via de [losse verkoop](#) of de [digitale editie](#).